

2022–2033 M. NACIONALINĖS DARBOTVARKĖS KORUPCIJOS PREVENCIJOS KLAUSIMAI ĮGYVENDINIMO PAŽANGA

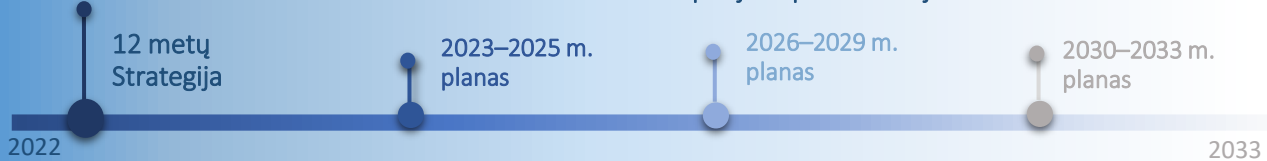
2022–2033 m. nacionalinė darbotvarkė korupcijos prevencijos klausimais (Darbotvarkė)

Tai Lietuvos Respublikos Seimo tvirtinamas ilgalaikis strateginio lygmens dokumentas¹, kuris:

- nustato pagrindines valstybės antikorupcinės politikos kryptis, tikslus ir uždavinius;
- užtikrina Lietuvos antikorupcinės politikos tęstinumą;
- orientuojasi į korupcijai atsparios aplinkos kūrimą bei stiprinimą viešajame ir privačiame sektoriuose;
- įgyvendinamas etapais per ketverių metų Lietuvos Respublikos Vyriausybės rengiamus planus.

2022–2033 m. Nacionalinė darbotvarkė korupcijos prevencijos klausimais

Kokie Darbotvarkės 2023–2025 metų plano² pažangos vertinimo rezultatai

88 %	39 / 58	8 / 25*	65 balai
Bendras 2023–2025 m. priemonių įgyvendinimo lygis	Priemonių įgyvendintos visiškai	Poveikio rodiklių pasiekė tikslines reikšmes	Korupcijos suvokimo indeksas stabiliai augo

Dauguma suplanuotų veiklų įgyvendinta, o neužbaigtų priemonių stebėseną bus tęsiama, siekiant užtikrinti veiksmų tęstinumą ir galutinį rezultatą.

Kur pažanga ryškiausia

- **Verslo antikorupcinės nuostatos stiprėja.** Sumažėjo įmonių vadovų nusiteikimas duoti kyšį, o pasirengimas pranešti apie korupciją išaugo beveik dvigubai. Tai rodo didėjantį korupcijos netoleravimą verslo aplinkoje.
- **Atvirų duomenų srityje pasiekta reikšminga pažanga.** Lietuva pasiekė aukštą atvirų duomenų brandos lygį, o viešojo sektoriaus duomenų atvėrimas sudaro daugiau galimybių visuomenei, žiniasklaidai, mokslui ir verslui naudoti duomenis kontrolei, analizei ir inovacijoms.
- **Didėja baudžiamojo persekiojimo matomumas.** Gyventojai ir verslas dažniau tiki, kad korupcinio pobūdžio veikos gali sulaukti realių pasekmių, todėl stiprėja baudžiamojo persekiojimo atgrasomasis poveikis. Tai rodo, kad stiprėja pasitikėjimas instituciniu atsaku į korupciją.
- **Gerėja bendras korupcijos paplitimo vertinimas.** Sumažėjo gyventojų, manančių, kad korupcija Lietuvoje yra paplitusi, dalis, nors pokytis išlieka nuosaikus ir reikalauja tolesnių nuoseklių veiksmų.
- **Didėja visuomenės įsitraukimas vietos lygmeniu.** Padidėjo gyventojų, per paskutinius 12 mėn. dalyvavusių sprendžiant viešuosius vietos reikalus, dalis. Tai rodo augantį gyventojų aktyvumą ir įsitraukimą į vietos bendruomenės aktualių klausimų sprendimą.

Kur pokytis dar nepakankamas

- **Elgsena keičiasi lėtai.** Gyventojų pasirengimas pranešti apie korupciją ir kyšio davimo patirtis iš esmės nesikeičia, o dalis valstybės tarnautojų vis dar toleruoja kyšį kaip galimą problemų sprendimo būdą.
- **Sprendimų priėmimo atvirumas išlieka žemas.** Tik nedidelė visuomenės dalis mano, kad sprendimai Lietuvoje priimami atvirai, todėl būtina stiprinti konsultavimąsi su visuomene, suinteresuotų šalių įtraukimą ir sprendimų pagrindimo viešumą.
- **Viešųjų ir administracinių paslaugų efektyvumas iš esmės negerėja.** Nors diegiami skaitmeniniai sprendimai, ne visada pasiekiami laukiami rezultatai. Tai rodo, kad vien techninio įrankio sukūrimo nepakanka – būtinas faktinis jo naudojimas, duomenų kokybė, sistemos stabilumas ir patogumas naudotojams.
- **Žiniasklaidos skaidrumo stiprinimas išlieka aktualus.** Nors plėtojami Viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų informacinės sistemos (VIRIS) funkcionalumai ir medijų rėmimo modelis, poveikis kol kas ribotas. Svarbu toliau didinti viešai skelbiamų duomenų apie žiniasklaidos nuosavybę, finansavimą ir paramą apimtį.
- **Verslo skaidrumo standartų diegimo tvarumas dar turi būti stiprinamas.** Dalyvavimas skaidrumo iniciatyvose išlieka savanoriškas, todėl tvariam pokyčiui reikalingos ekonominės ar administracinės paskatos, skatinančios verslą diegti antikorupcinius standartus praktikoje.

* 4 poveikio rodikliai – nepasiekti, bet gerėjantys, 7 – nepasiekti ir nesikeičiantys, 6 – nevertintini dėl duomenų stokos.

¹ Prieiga internete: https://www.stt.lt/data/public/uploads/2022/08/stt_darbotvarke_lt.pdf

² Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/477f7bc0eb0e11ed9978886e85107ab2>

Kas lėmė lėtesnę pažangą

- **Sudėtingi informacinių technologijų ir skaitmeninio projektai** – dalis sistemų užtruko dėl integracijų, techninių sprendimų, testavimo, saugumo reikalavimų ir naudotojų pasirengimo.
- **Viešųjų pirkimų procesai ir tiekėjų patikimumo iššūkiai** – kai kurių projektų įgyvendinimą stabdė užsitęsios pirkimų procedūros, neįvykę pirkimai ar tiekėjų sutartinių įsipareigojimų nevykdymas.
- **Neskirtas arba vėluojantis finansavimas** – daliai priemonių nebuvo laiku užtikrintos planuotos lėšos, todėl teko ieškoti alternatyvių finansavimo šaltinių arba darbus tęsti vėliau.
- **Užsitęsę teisėkūros ir derinimo procesai** – kai kurioms priemonėms reikėjo platesnio institucijų ir suinteresuotų šalių sutarimo dėl teisės aktų pakeitimų.
- **Nepakankamas praktinis sukurtų įrankių naudojimas** – kai kuriais atvejais techniniai sprendimai buvo sukurti, tačiau jų poveikį riboja neprivalomas naudojimas, nevienoda institucijų praktika ar nepakankama integracija į kasdienes procesus.
- **Koordinavimo ir žmogiškųjų išteklių iššūkiai** – įgyvendinimą apsunkino institucijų tarpusavio koordinavimas, darbuotojų kaita ir atsakomybių pasiskirstymas.

Kas reikšmingo padaryta

Antikorupcinis švietimas

- Antikorupcinis ugdymas mokyklose vykdomas kaip pilietiškumo ugdymo dalis.
- Socialinės kampanijos apie nepotizmo žalą ir kyšininkavimo mažinimą pasiekė plačią auditoriją.
- Stebima, kad mažėjo gyventojų, kurie naudojosi asmeniniais ryšiais viešajai paslaugai gauti.
- Toliau svarbus nuoseklus švietimo ir socialinių kampanijų tęstinumas, nes elgsenos pokyčiams reikia daugiau laiko.

Verslo skaidrumo standartai

- Sumažėjo įmonių vadovų nusiteikimas duoti kyšį.
- Reikšmingai padidėjo įmonių vadovų pasirengimas pranešti apie korupciją.
- Verslui sudaryta galimybė dalyvauti iniciatyvoje „**Skaidrumo akademija**“, dalintis gerąja praktika ir stiprinti antikorupcines kompetencijas.
- Vis dėlto skaidrumo standartų diegimas versle dažnai išlieka savanoriškas.
- Aktualu ieškoti ekonominių ar administracinių paskatų, kurios skatintų verslą praktiškai diegti antikorupcinius standartus.

Žiniasklaidos skaidrumas

- Pradėjo veikti **Medijų rėmimo fondas**, kurio veikla toliau tobulinama siekiant stiprinti paramos žiniasklaidai skaidrumą, nepriklausomumą ir aiškesnius finansavimo principus.
- Plėtoti **VIRSIS** (Viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų informacinės sistemos) sprendimai leidžia viešinti daugiau duomenų apie žiniasklaidos priemones, jų finansavimą ir viešojo sektoriaus lėšas.
- Visuomenė ir pilietinės organizacijos gali geriau suprasti žiniasklaidos nuosavybės, finansavimo ir paramos šaltinius.
- Toliau svarbu didinti viešai skelbiamų duomenų apimtį, kokybę ir suprantamumą.

Sveikatos apsauga ir pacientų paslaugos

- Įdiegtas pacientų grįžamojo ryšio klausimynas, pradėti sistemingai rinkti pacientų pasitenkinimo duomenys.
- Tobulintas mokamų ir PSDF (Privalomojo sveikatos draudimo fondo) apmokamų paslaugų reglamentavimas.
- **Išankstinė pacientų registracijos informacinės sistemos** (IPR IS) plėtra sudaro sąlygas patogesnei registracijai, tačiau sistema dar netapo visuotinai naudojamu eilių valdymo įrankiu.
- Svarbu užtikrinti realių laisvų vizitų laikų skelbimą, laukiančiųjų sąrašų tvarkymą IPR IS ir sistemos duomenų patikimumą.
- Pacientams svarbu patiems aktyviai naudotis IPR IS ir pildyti grįžamojo ryšio klausimynus, nes kuo daugiau šie įrankiai naudojami, tuo tiksliau bus matomos laukimo eilės ir lengviau bus gerinti paslaugų kokybę.

Viešieji pirkimai

- Stiprintas nepatikimų tiekėjų instituto taikymas.
- Pagal planą įgyvendintas ir toliau tęsiamas sveikatos asmens priežiūros įstaigų viešųjų pirkimų centralizavimas.
- Nors Centrinės viešųjų pirkimų informacinės sistemos modernizavimas nebuvo sklandus, užtikrinta 70 proc. atvirų viešųjų pirkimų duomenų dalis.
- Toliau būtina užtikrinti stabilų sistemos veikimą, aiškius funkcionalumus ir stipresnį IT projektų bei tiekėjų rizikų valdymą.

Žemės valdymas ir teritorijų planavimas

- Skaitmenizuotos valstybinės žemės administravimo paslaugos, dalis jų pasiekė aukščiausią elektroninės brandos lygį.
- Lietuvos erdvinės informacijos portale sukurtos paslaugų ir erdvinio duomenų posistemės, leidžiančios vienoje vietoje matyti daugiau informacijos apie valstybinės žemės statusą ir naudojimą.
- Patobulinti teritorijų planavimo, statybos ir kultūros paveldo procesų teisiniai bei skaitmeniniai sprendimai.
- Toliau svarbu užtikrinti duomenų aktualumą ir sistemų patogumą naudotojams.

Infrastruktūros projektų viešinimas

- Parengta susisiekimo sektoriaus infrastruktūros projektų viešinimo koncepcija, taikoma susisiekimo sektoriaus institucijoms ir valstybės valdomoms įmonėms.
- Pagal ją viešinama informacija sudaro sąlygas visuomenei aiškiau stebėti svarbiausių infrastruktūros projektų eigą, terminus, finansavimą, faktines išlaidas, aktualius atnaujinimus ir galimas rizikas bei jų valdymą.

Pranešėjų apsauga ir atlygis už vertingą informaciją

- Vykdytos pranešėjų apsaugos viešinimo ir konsultavimo veiklos.
- Pranešėjų skaičius nuosaikiai augo.
- Nors paskatintų asmenų planuotas skaičius nepasiektas, išmokėta didesnė nei planuota suma, atsižvelgiant į suteiktos informacijos reikšmingumą.
- Svarbu stiprinti pasitikėjimą pranešėjų apsauga, komunikuoti apie pranešimo galimybes ir vertinti ne tik pranešimų skaičių, bet ir jų kokybinę vertę.

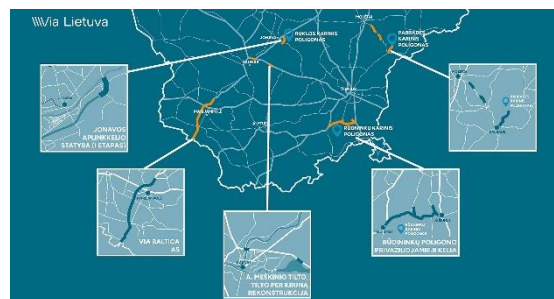
Atviri duomenys

- Sukurtas centralizuotas viešojo sektoriaus atvirų duomenų prieigos taškas data.gov.lt
- Atvertų duomenų rinkinių skaičius vidutiniškai kasmet augo apie 15 proc.
- Lietuva užėmė 2-ą vietą Europoje atvirų duomenų brandos srityje.
- Toliau svarbu didinti ne tik duomenų kiekį, bet ir jų kokybę, aktualumą, skelbimą patogiais formatais bei pakartotinį panaudojimą.

Aplinka, gamtos ištekliai ir priežiūra

- Pradėti Taršos prevencijos procesų informacinės sistemos kūrimo darbai.
- Sukurtas Biologinės įvairovės informacinės sistemos medžioklės modulis ir elektroninis medžioklės lapas.
- Medžioklės modulis didina medžioklių, laimikio ir sumedžiojimo limitų atsekamumą, tačiau elektroninio medžioklės lapo naudojimas dar nėra privalomas.
- Valstybinės maisto ir veterinarijos srityje parengti rizikos vertinimo ir kontrolės planavimo pagrindai, o patikrinimai dažniau nukreipiami į rizikingiausius subjektus.
- Toliau svarbu užbaigti pradėtus skaitmeninio sprendimus ir užtikrinti jų praktinį naudojimą

Teismų sistema ir LITEKO II

- Modernizuota teismų informacinė sistema LITEKO II skirta stiprinti bylų skirstymo skaidrumą, elektroninių paslaugų kokybę ir teismų duomenų valdymą.
- Praktinis sistemos naudojimas numatytas 2026 m., todėl realus poveikis teismų darbo efektyvumui, bylų skirstymo skaidrumui ir naudotojų patirčiai galės būti vertinamas vėliau, pilnai išbandžius sistemą.
- Toliau būtina užtikrinti sklandų LITEKO II veikimą, sistemos stabilumą, naudotojų pasirėngimą ir praktinį bylų skyrimo modulio taikymą.

2023–2025 m. planas sukūrė svarbias sąlygas skaidresniam viešajam valdymui, tačiau tvariam pokyčiui būtina, kad priemonės veiktų praktikoje, o visuomenė, verslas ir pilietinės organizacijos aktyviai dalyvautų viešojoje kontrolėje. Tik taip paslaugos taps patogesnės, duomenys – atviresni, sprendimai – aiškesni, o pranešti apie korupciją bus saugiau.

Nuoseklus ir kompleksiškas korupcijos mažinimas, valstybės atsparumo korupcijai stiprinimas prisideda prie:

- visuomenės brandos,
- socialinės gerovės,
- ekonomikos augimo,
- viešųjų paslaugų teikimo kokybės,
- sąžiningos konkurencijos laisvės,
- nacionalinio saugumo.